

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ РИНКУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

У Комплексній програмі розвитку фінансового сектору України до 2020 року поряд з іншими визначено за необхідне та поставлене завдання стимулювання розвитку інструментів та інфраструктури фінансового сектору, до яких, безумовно, належить фінансовий лізинг і ринок лізингових послуг [1]. Це потребує аналізу стану, визначення тенденцій, виявлення стримуючих факторів розвитку ринку лізингових послуг України.

Вагомий внесок у формування та розвиток теоретико-методологічних засад лізингових відносин, дослідження проблемних аспектів становлення та розвитку ринку лізингових послуг, взаємодії банків з лізинговим бізнесом, організації лізингу як самостійного інструменту фінансування здійснили зарубіжні та вітчизняні вчені: Дж. Алсторм, А. Аюпов, Дж. Бейлі, С. Брус, Д. Вахович, Д. Ван-Хорн, О. Вовчак, В. Вітрянський, І. Івасів, Дж. Кемпбелл, Т. Кларк, Н. Кравченко, М. Колберг, К. Ларіонова, В. Міщенко, А. Мороз, П. Саблук, Т. Смовженко, Ф. Фабоцці, У. Шарп, О. Яремчук та інші.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану та визначення тенденцій розвитку ринку лізингових послуг в Україні.

Вітчизняний ринок лізингу успішно пройшов етапи процесу становлення, ґрунтовний ретроспективний аналіз яких проведено В.Т. Друговою [2]. Вітчизняний ринок лізингових послуг стрімко формувався і зазнав впливу циклічності економічних процесів, показав вразливість і залежність від кризових явищ національної економіки в цілому та, зокрема, фінансового сектору. Протягом 2007-2013 рр. спостерігалось зростання ринку лізингових послуг, що було закономірним слідством бурхливого зростання економіки, створення нової та розбудовою існуючої інфраструктури, а також популяризацією лізингу як зручного фінансового інструменту. Фінансова криза 2008-2009 рр. дещо сповільнила темпи зростання. Однак, вже у 2010-2011 рр. приріст обсягів лізингового портфелю провідних компаній перевищив найоптимістичніші прогнози[3]. Така тенденція утримувалася протягом 2012-2013 рр., але вже з 2014 р. ситуація різко змінилася та до сьогодні характеризується негативним трендом(табл.1).

Таблиця 1

Інформація щодо вартості та кількості договорів фінансового лізингу

Рік	Вартість договорів, млн. грн.		Кількість договорів (од.)	
	юридичними особами	фінансовими компаніями	юридичними особами	фінансовими компаніями
2013	31536,6	16,5	11051	32
2014	7181,0	257,4	8940	26
2015	6241,4	20,2	4098	21

Джерело: побудовано за даними [4]

За підсумками 2015 р. спостерігається зменшення кількості договорів фінансового лізингу, які укладені юридичними особами, на 4842,0 одиниці порівняно з відповідним періодом 2014 року. Проте на початку 2016 року активізувалася діяльність фінансових компаній у сфері лізингових послуг. Протягом 9 місяців 2016 р. фінансовими компаніями та юридичними особами, які не мають статусу фінансових установ, але можуть згідно із законодавством надавати фінансові послуги, укладено 7 401 договір фінансового лізингу на суму 7 772,7 млн. грн. Вартість об'єктів лізингу, що є предметом договорів, становить 6 010,7 млн. грн. Вартість чинних договорів фінансового лізингу станом на 30.09.2016 р. становить 23 907,1 млн. грн. Близько 99% усіх послуг фінансового лізингу надається юридичними особами – суб'єктами господарювання, які не є фінансовими установами.

За підсумками 2015 року перелік галузей, які були споживачами лізингових послуг, розширився, проте спостерігається стійка тенденція зменшення вартості договорів, зокрема, у таких найбільших галузях, як [4]:

- транспортна – спостерігається спад на 77,5% або 28 389,3 млн. грн., вартість договорів становила 8 252,8 млн. грн. проти 36 642,1 млн. грн. у 2014 р.;
- сільське господарство – зменшення на 40,9% або 4 596,7 млн. грн., вартість договорів – 6 636,4 млн. грн. проти 11 233,1 млн. грн. у 2014 р.;
- добувна промисловість – зростання на 76,0% або 754,6 млн. грн., вартість договорів – 1746,9 млн. грн. проти 992,3 млн. грн. у 2014 р.;
- будівництво – зниження на 22,5% або 444,4 млн. грн., вартість договорів 1 531,2 млн. грн. проти 1 975,6 млн. грн. у 2014 р.;
- сфера послуг – спад на 17,6% або 210,0 млн. грн., вартість договорів - 984,6 млн. грн. проти 1 194,6 млн. грн. у 2014 р.

У структурі джерел фінансування лізингових операцій юридичних осіб – лізингодавців найбільшу частку займав власний капітал 40,6% або 2 003,7 млн. грн.[4].

Стабільно на ринку лізингових послуг прибутково працюють компанії, власниками яких є міжнародні фінансові групи, які можуть розраховувати на підтримку материнських структур та банки, які завдяки лізинговим операціям розширили кількість своїх послуг і можуть швидше та вигідніше вирішувати проблему мобілізації коштів для закупівлі майна, яке буде передаватися в лізинг.

Основними тенденціями розвитку ринку лізингу в Україні у 2015-2016 рр. можна вважати [3]:

- зосередження на ефективному адмініструванні існуючого портфеля та максимізації повернення раніше інвестованих фінансових ресурсів;
- основним клієнтом залишиться аграрний сектор;
- укладання угод на поодинокі та високоліквідні предмети (сільськогосподарська техніка, легкові автомобілі);
- співпраця здійснюється виключно зі стабільними підприємствами та компаніями, які не менше 3-х років успішно функціонують на ринку;
- продовжиться активна реалізація вилучених предметів у повторний лізинг чи продаж.

Таким чином, незважаючи на недостатність власних фінансових ресурсів лізингових компаній, диспропорції обсягу лізингових послуг за галузями економіки, недосконалість вітчизняного законодавства, ринок лізингу України продовжує розвиватись. Не зважаючи на кризову економічну ситуацію в країні, інвестиційна привабливість лізингу як фінансового інструменту повертає довіру клієнтів, а відтак потребує ефективної реалізації його потенціалу оновлення, що, на нашу думку, буде залежить від державної підтримки сфери лізингових послуг зокрема та вітчизняного бізнесу загалом.

Список використаних джерел

1. Постанова Правління Національного банку України 18.06.2015 № 391[Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15>
2. Другова В.Т. Формування і розвиток ринку лізингу в Україні / В.Т. Другова // Регіональна економіка. – 2012. – №3. – С.113-120.
3. Ринок лізингу України: основні тенденції та прогнози 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uul.com.ua/experts/leasing_market/
4. Інформація про стан і розвиток фінансових компаній, лізингодавців та ломбардів України[Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://nfp.gov.ua/content/stan-i-rozvitok-finansovih.html>